

Sundbyberg 2021-04-19

Diarienummer: A2020/02669

Vår referens:
Mikael Klein
mikael.klein@funktionsratt.se

Mottagare:
Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
caroline.karlstrom.mitt@regeringskansliet.se

Remissvar: Genomförande av balansdirektivet – balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare, SOU 2020:81

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 46 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar ca 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Vi avger här bara ett kortfattat, övergripande yttrande på betänkandet. Våra medlemsförbund har djupare erfarenheter och konkreta exempel på hur förutsättningarna att arbeta påverkar föräldrar eller anhöriga till personer med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom.

Sammanfattning

Vi ser mycket positivt på införande av EU:s balansdirektiv i svensk lag och de individuella rättigheter som direktivet föreskriver arbetstagare för föräldraledighet och ledighet för vård av anhöriga. Direktivets viktiga skyddsbestämmelser för arbetstagare mot uppsägning, repressalier eller ogynnsam behandling behöver säkerställas.

Vi vänder oss starkt emot utredningens bedömning att det inte behövs några lagändringar för att genomföra direktivets bestämmelse om vård av anhörig. Här likställer utredarna rätten till ledighet för vård av närstående med de krav som ställs idag vid rätten till närståendepenning, men närståendepenning är begränsad till anhöriga av svårt sjuka med risk att inte överleva sjukdomen i närtid. Vi menar att utredningens snäva tolkning inte lever upp till balansdirektivets intentioner.

Den enskildes ansvar för fungerande stöd och insatser är tidskrävande, även under arbetstid

Föräldrar till barn, liksom nära anhöriga till vuxna med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, måste bära ett stort ansvar för att olika stödinsatser blir utförda på ett sätt som ger en fungerande vardag och livssituation. Ansvaret för att koordinera och samordna olika insatser faller också tungt på den enskilde. Föräldrar till barn med funktionsnedsättning lägger ned mycket tid på att få insatser kring barnet att fungera. Detta har konstaterats bland annat av Riksrevisionen ¹ och framförts otaliga gånger av funktionsrättsorganisationer, se bland annat debattartikel i Altinget. ²

I väldigt många avgörande situationer i möten med hälso- och sjukvården, i skolan, i möten med myndigheter med mera, behöver en förälder eller anhörig vara med, aktivt på plats i själva mötet, för ett fungerande utfall. Många av dessa möten är förlagda på dagtid, vilket förutsätter att föräldern eller den anhörige kan ta ledigt från jobbet.

Utredningen gör alltför snäv tolkning

"Rätten till ledighet för vård av anhörig är en nyhet i balansdirektivet i förhållande till föräldraledighetsdirektivet. Syftet är att ge kvinnor och män med omsorgsansvar möjlighet att stanna kvar i arbetslivet." (sid 129 i Balansdirektivet)

Utredningen gör bedömningen att det inte behövs några lagändringar för att genomföra direktivets bestämmelse om vård av anhörig. Här likställer utredarna rätten till ledighet för vård av närstående med de krav som ställs vid rätten till närståendepenning.

Närståendepenning kan beviljas för en anhörig till en person som svårt sjuk med ett påtagligt hot mot livet. Det innebär att det ska

¹ Samordningen av stöd och insatser till barn och unga, RiR 2011:17

² Altinget 21 okt 2019: <https://www.altinget.se/artikel/debatt-nationell-anhorigstrategi-maaste-omfatta-alla-anhoriga>

finnas en risk för att personen inte överlever sjukdomen. Den som har en sjukdom som kan vara livshotande på lång sikt räknas inte som svårt sjuk, utan risken ska gälla den närmaste tiden.³

Utredningen sätter även samma definition (svårt sjuk) gällande rättigheten för anhöriga även då det handlar om direktivets bestämmelser om flexibla arbetsformer. Även här missar utredarna den stora grupp anhöriga som verkligen skulle ha nytta av att kunna ha mer flexibla arbetsformer.

Vi menar att Balansdirektivets intentioner är att ge fler anhöriga och föräldrar möjlighet att stanna kvar i arbetslivet, men framför allt behålla sin hälsa. Många anhöriga blir själva sjuka i stressrelaterade sjukdomar på grund av att det inte finns lagstadgad möjlighet till flexibilitet hos arbetsgivare.

Vi invänder starkt mot utredningens tolkning, den är alldeles för snäv och lever inte upp till direktivets intentioner.

Med vänlig hälsning,
Funktionsrätt Sverige

Marie Sten
Vice ordförande
FUNKTIONSRÄTT SVERIGE

³ Försäkringskassans information om rätten till närståendepenning:
<https://www.forsakringskassan.se/privatpers/sjuk/anstalld/narstaendepenning>